Lesnícky náučný chodník Kamjana



Kraj:	Prešovský
Okres:	Medzilaborce
Geomorfologická jednotka:	Laborecká vrchovina

Geologická jednotka:	flyšové pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus a vlak Medzilaborce, mesto
Východisko:	Medzilaborce, pred mestským úradom
Trasa:	Medzilaborce, mestský úrad – kultúrno-športový areál na Mierovej ul. – východným svahom horského chrbta Kamenná lesnými cestami k juhu – Kameň (433 m n. m.)
Dĺžka, prevýšenie:	3,4 km, prevýšenie 125 m
Čas prechodu:	2 h
Počet zastávok:	8
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: lesnícke, prírodovedné, ochranárske, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2009

Textový sprievodca: informačný materiál Lesov SR, š. p. > .PDF

Kontakt: Lesy SR, š. p., Odštepný závod Vranov nad Topľou, Čemernianska 136, 093 03 Vranov nad Topľou; Mestský úrad v Medzilaborciach, Mierová 326/4, 068 01 Medzilaborce, tel. 057 / 7460 111

Aktuálny stav: Informačné panely sú dobrom stave iba v meste. Náučný chodník nie je neudržiavaný a miestami nepriechodný – na Mierovej ul. trasa vchádza do oploteného areálu amfiteátra s uzamknutou bránou pri východe náučného chodníka z neho (2024).

Upozornenie: V roku 2024 je náučný chodník nefunkčný (pozri aktuálny stav).

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Pozri upozornenie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Medzilaborce (*rusín.* **Міджілабірці).** Okresné mesto na severovýchode Slovenska v Medzilaboreckej brázde na severe Laboreckej vrchoviny na sútoku Laborca a Vydranky asi 7,5 km od slovensko-poľskej štátnej hranice. Je centrom rusínskej a ukrajinskej kultúry na Slovensku – podiel obyvateľstva rusínskej a slovenskej národnosti je zhruba rovnaký. Najstaršia písomná zmienka pochádza z roku 1523. Osada bola založená pravdepodobne v druhej polovici 15. storočia počas druhej fázy valašskej kolonizácie pri obchodnej ceste z Potisia do Haliče, ktorá sa tu vetvila smerom k severozápadu dolinou Laborca do Čertižského sedla (581 m n. m.) a k východu dolinou Vydranky do Laboreckého priesmyku (686 m n. m.). Obec patrila postupne Drugetovcom, Čákiovcom a Andrášiovcom. Obyvateľstvo rusínskeho, ale aj poľského i valašského pôvodu sa venovalo pastierstvu,

nevýnosnému poľnohospodárstvu, práci v lesoch. Bola tu mýtnica, píla, mlyn, s príchodom Židov sa začal rozvoj obchodu a remesiel. Vyvinula sa tu jedna z najväčších židovských komunít na Slovensku, ktorá bola v roku 1942 prakticky vyhladená. Pomalý rozvoj mestečka urýchlila Uhorsko-haličská železnica, dobudovaná v roku 1874. Dnešné dve železničné zastávky v meste na trati č. 191 Michaľany – Łupków sú poslednými pred vjazdom do pohraničného 614 m dlhého Lupkovského tunela pod Lupkovským priesmykom (*poľ.* Przełęcz Łupkowska; 640 m n. m.). Mesto bolo počas oboch svetových vojen viackrát zničené. Po druhej svetovej vojne intenzívna stavebná činnosť celkom zmenila charakter zástavby – z centra celkom zmizli historické budovy – a vznikli priemyselné závody (strojársky a sklársky). Na pôvodnú pobočku českých Jabloneckých sklární, založenú v roku 1970, nadväzuje súčasná výroba krištáľových lustrov a ozdôb, jediná na Slovensku. Okrem početných pamiatok oboch svetových vojen (cintoríny, pomníky, tabule a p.) sú kultúrnymi pamiatkami dva kostoly: pravoslávny chrám sv. Ducha, postavený v novobyzantskom slohu v roku 1949 na mieste vojnou zničeného dreveného kostola podľa projektu architekta a umeleckého maliara archimandritu Andreja Kolomackého, v interiéri v rokoch 1994 – 1998 bohato vyzdobený 350 ikonami svetovo uznávaným ikonopiscom gréckeho pôvodu žijúcim v USA Dimitriosom Leussisom, a barokovo-klasicistický gréckokatolícky kostol sv. Michala v severne od centra ležiacej miestnej časti Borov, ktorý vznikol pravdepodobne prestavbou staršej sakrálnej stavby v roku 1775. Južne od chrámu sv. Ducha sídli od roku 1991 unikátne **Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach** – vôbec prvé múzeum na svete venované americkému maliarovi, grafikovi, filmovému tvorcovi a osobnosti amerického hnutia pop-art Andymu Warholovi (1928 Pittsburgh – 1987 New York), ktorého rodičia pochádzali z neďalekej Mikovej. (Sedempodlažné The Andy Warhol Museum v Pittsburghu, ako najväčšie severoamerické múzeum venované jedinému umelcovi, vzniklo až v roku 1994.) V blízkosti železničnej zastávky Medzilaborce mesto sa nachádza **Miniskanzen rusínskej dediny Medzilaborce** prezentujúci modely tradičných stavieb Rusínov na Zemplíne vyrobené z dreva, hliny a slamy (obytné i hospodárske budovy, kostol). Verejnosti je prístupný v sezóne (1. jún až 1. september) denne okrem pondelka v otváracích hodinách, inak na požiadanie vopred (057 / 7460 111, 0917 824 452).

Kamenná. Horský masív pretiahnutý zhruba severo-južným smerom na severe Laboreckej vrchoviny západne nad Medzilaborcami. Od juhu od Laborca a Krásneho Brodu prevažne zalesnený chrbát strmo vystúpa na vrch Kameň (433 m n. m.), ďalej k severoseverozápadu stúpa miernejšie a nad obcou Miková kulminuje vrchom Brúsy (683 m n. m.). Masív budujú flyšové horniny (pieskovce, zlepence, ílovce a ílovité bridlice) vrchnej kriedy a paleogénu. Jeho pomenovanie – rusínsky **Kamjana** – reflektuje hojný výskyt vyvetraných pieskovcových balvanov a skalných útvarov. Najznámejším je **Čertov kameň** – mohutná skala na južnom konci masívu na vrchu **Kameň (433 m n. m.)** pomenovaná podľa 1,5 m vysokého reliéfu hlavy čerta. V roku 1926 uverejnil výtvarník, maliar, publicista a učiteľ Dionýz Zubrický (1895 – 1949) v Almanachu pisemnikov Podkarpatskoj Rusi Trembita rusínsku legendu viažucu sa k Čertovmu kameňu. Podľa nej sa na cirkevný sviatok Ochrany presvätej Bohorodičky zišlo do blízkeho baziliánskeho kláštora (monastiera) v Krásnom Brode veľa pútnikov. Ich modlitby bolo počuť v širokom okolí a čerti, ktorí ich tiež začuli, sa rozhodli monastier zničiť veľkým balvanom. Keď nadránom neďaleko Krásneho Brodu zaspieval kohút, stratili svoju silu a ponad Kamjanu prenášaný kameň im spadol na zem. Veľká časť masívu Kamennej je súčasťou rovnomenného územia európskeho významu a chráneného vtáčieho územia Laborecká vrchovina (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Krásny Brod. Počtom obyvateľov neveľká obec južne od Medzilaboriec v severnej časti Laboreckej vrchoviny medzi Laborcom a dolným tokom jeho pravostranného prítoku Rakytovec. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1478. Obec patrila do humenského panstva Drugethovcov, po ktorých ju v roku 1656 získali Szirmayovci, koncom 19. storočia tu mali majetky knieža Reuss XXIV. a Kazimír Wollman, ktorý v roku 1896 vybudoval na okraji parku kaštieľ v historizujúcom štýle francúzskych vodných kaštieľov. Dnes je budova Wollmanovho kaštieľa v centre obce ukrytá medzi novodobými

priemyselnými budovami a obecným úradom. Okrem neho sú kultúrnymi pamiatkami gréckokatolícky kostol sv. Jána Krstiteľa z roku 1807 (na cintoríne), ruiny historického gréckokatolíckeho kláštora baziliánov (Monastier) asi 1 km južne od intravilánu obce a dva vojnové cintoríny z prvej svetovej vojny (jeden v blízkosti zrúcaniny pôvodného chrámu kláštora južne od obce a druhý na severnom konci intravilánu v rámci obecného cintorína). Baziliánsky **monastier Zostúpenia Svätého Ducha** (rusínsky Monastyr Sošestvija svjataho Ducha) je jedným z najstarších a najvýznamnejších kláštorov Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku – bol založený v 14. storočí, opakovane býval ničený a obnovovaný. Z jeho ruín po zrážke ruských a rakúskych jednotiek za prvej svetovej vojny v roku 1915 bola v 70. – 80. rokoch 20. storočia zrekonštruovaná baroková kaplnka Panny Márie Ochrankyne a zakonzervované zvyšky múrov a zvonica kláštorného chrámu pochádzajúceho z roku 1761. Neďaleko nich bol kláštor Rádu sv. Bazila Veľkého nanovo vybudovaný a v roku 2002 vysvätený s chrámom, do ktorého sa vrátila zrekonštruovaná raritná ikona krásnobrodskej Bohorodičky zo 14. storočia, medzičasom uchovávaná na rôznych miestach.

Laborecká vrchovina. Rozľahlé pohorie na severovýchode Slovenska zhruba medzi Vápeníkom, Staškovcami, Jankovcami, Sninou a Osadným na západe a juhu susediace s Ondavskou vrchovinou a na juhovýchode a východe s Beskydským predhorím a Bukovskými vrchmi. Na severe je ohraničené slovensko-poľskou štátnou hranicou, za ktorou na pohorie nadväzuje viacero horských skupín Beskidu Niskeho. Rôzne odolnými kriedovými a paleogénnymi horninami flyša (pieskovce, siltovce, ílovce) budované pohorie tvoria striedavo horské chrbty na pieskovcoch (500 – 700 m n. m.) a široké brázdovité depresie a doliny približne severo-južného smeru založené na zlomoch (Papínska brázda, Repejovská brázda) či smeru severozápad-juhovýchodného, súbežného s geologickými štruktúrami (dlhá Medzilaborecká brázda, tiahnuca sa od Čertižného po Hostovice, a Mikovská brázda). V oblasti sa strieda pahorkatinový až vrchovinový reliéf, výnimkou je masívny pohraničný chrbát, ktorý má charakter veľmi členitej vrchoviny dosahujúc najväčšie výšky (**Vysoký Grúň / Wysoki Groń, 905 m n. m.**). V území, prislúchajúcom povodiu Laborca, pramení mnoho tokov. Je husto osídlené, spolovice zalesnené, spolovice poľnohospodársky využívané. Celým pohorím severo-južným smerom vedie takmer celým údolím Laborca železničná trať Michaľany – Łupków (Poľsko), vybudovaná v roku 1874 ako Uhorsko-haličská železnica (v rokoch 1888 – 1932 dvojkoľajná).

Názvy informačných panelov

1. Medzilaborce – Lesnícky náučný chodník Kamjana
2. Lesnícky náučný chodník Kamjana
3. Obyvatelia lesa
4. Voda a les
5. Dreviny
6. Funkcie lesov
7. Pálenie dreveného uhlia
8. Bralá, skaly i miazga Zeme




MEDZILABORCE - Lesnícky náučný chodník KAMJANA






12



















